

KMETSKI LIST

št. 14

Ljubljana, 2. aprila 1941

Leto XXIII.

Živel kralj Peter II.

V teh težkih trenutkih za naš narod sem se odločil, da prevzamem v svoje roke kraljevsko oblast. Kraljevi namestniki, ki so razumeli moje upravičene razloge, so podali ostavko. Moja zvesta vojska in mornarica sta se mi takoj stavili na razpolago in že izvajata moja povelja.

Pozivam vse Srbe, Hrvate in Slovence, da se zberejo okrog prestola. To je najzanesljivejši način, da se v teh težkih prilikah ohranita red na znotraj in mir na zunaj.

Mandat za sestavo vlade sem dal armijskemu generalu Dušanu S. Simoviču. Z vero v Boga in v bodočnost Jugoslavije pozivam vse državljane in vse oblasti v državi, da izpolnjujejo svojo dolžnost do kralja in domovine.

Beograd, 27. marca 1941.

PETER II.

Srbom, Hrvatom, Slovincem!

Slovani smo borci in stebri miru v svetu. Nikogar ne napadamo, nikogar ne ogrožamo. Ljubimo svojo zemljo in delo na njej. Ne zao-stalost, ampak svojska lastnost naše duševnosti je vzrok, da smo Slovani ostali pretežno agrarno ljudstvo.

Zvesti sporočilu svojih prednikov smo ostali tudi Slovani na evropskem jugu. Čeprav nas ločijo in dele pod vplivom tujih sil državne meje, smo vendar vsi na Balkanu enota. Od Črnega morja do sinje Adrije utriplje eno srce in živi ena misel, misel človečanstva. Ta naša slovanska misel je tako močna, da je vključila vase in preobrazila celo neslovanske narode.

Svet se danes preoblikuje na način, ki bo odločil njegovo podobo za dolgo bodočnost. Jugoslovani hočemo v tej dobi ob prestolu mladega kralja- ki nam pomen simbol svobode, sami krojiti svojo usodo. V času bridkosti in gorja pa je narod verjel, da njegov kralj, ki ga je znal voditi v usodnih dneh prejšnje svetovne vojne, ni umrl, ampak da živi v svojem potomstvu. Ta živa narodova vera je dobila potrdilo v kraljevem proglasu.

Kraljevemu klicu se je z navdušenjem odzval ves narod. To ni bil poziv na boj, ampak klic miru, ki ga danes pošilja svetu najbolj težko preizkušen narod naše celine. Zavedati se je treba, da naša država ni nastala za zeleno mizo ob diplomatskih pogajanjih, temveč je sad petstoletne borbe. Ne samo Srbi, ampak tudi Slovenci in Hrvati smo to državo hoteli ter svojo željo na bojnih poljanah Dobruđe in na solunski fronti krvavo potrdili. Zato naša država ni izraz diplomatske igre, ampak polnovredno dete narodove volje.

Tudi naša dinastija je edinstven primer v Evropi. S ponosom in mirne vesti naš mladi kralj lahko vsak trenutek izjavi, da je zasedel prestol po volji naroda. Narod je poklical Karadžordževića na prestol in narod gleda v njihovem delu vtelesenje svojih želja. Zato mi v kralju ne gledamo samo suverena, temveč vtelesenje svojega bistva, poosebljenje svoje narodne čudi. Zato sledimo kraljevemu klicu ne pod pritiskom sile, ampak iz proste volje po svoji srčni potrebi.

Mir, svoboda, čast

V skladu s takim pojmovanjem se slovenski kmetje z vsem srcem pridružujemo pozivu predsednika kr. vlade, armijskega generala Dušana Simoviča, ki je pozval narod k izvrševanju vsakdanjih dolžnosti. V trenutku, ko vemo, da je naša usoda v zvestih rokah, smo tudi mi pripravljeni in trdno odločeni vršiti svoje vsakdanje delo z dosedanja vestnostjo, še

več, to vestnost hočemo celo podvojiti. Vse, kar je narod želel, je izraženo v besedi mir. Ta mir pa, ki ga želimo, ni mir za vsako ceno, temveč mir časti, človeškega dostojanstva in nedotakljivosti naših meja.

Narod svojemu kralju

Po vsej državi je ob kraljevem proglašenju vzplamtel val navdušenja. Iz lastnega nagiba je naš človek po mestih in v podeželju prirejal manifestacije, ki morajo tudi slepega prepričati, da je Jugoslavija kljub notranjim trenjem enotna. Ne samo prestolnica, ne le naša pokrajinska mesta, ampak tudi naša vas je pokazala, da s kraljevim korakom soglašajo in da je pripravljena braniti na znotraj in navzven.

Imamo medsebojne spore, imamo pa tudi pogum, da jih odkrito priznamo, imamo pa še več poguma in izjavljamo vsemu svetu, da so naša notranja trenja čisto naše vprašanje, kamor si noben tujec nima pravice lastiti vmešavanja. To svojo trditev bomo izpričali s tem, da se vsi kot eden odzovemo klicu predsednika vlade generala Simoviča in v miru in redu vršimo svoje dolžnosti. Z naše strani ne bo nepremišljenih dejanj, dokler s tuje strani ne bo nepremišljenih korakov. Vse naše manifestacije so bile dostojne in dostojanstvene. Kdor nam nič žalega noče, se mu ni treba pri nas ničesar bati, kdor pa bi imel v občevanju z nami zahrbtno misli, naj sam sebi pripiše posledice za svoje ravnanje.

Nova vlada

Nj. Vel. kralj Peter II. je poveril za sestavo nove vlade armijskega generala Dušana S. Simoviča. V četrtek dopoldne je pričel mandat krone s posvetovanji v prostorih generalnega štaba. Zaporedoma so prihajali zastopniki posameznih političnih strank. Po končanih posvetovanjih je bila sestavljena nova vlada, ki je opoldne že prisegla pred Nj. Vel. kraljem. Takoj nato so ministri prevzeli svoje resore:

Nova vlada je sestavljena takole:

Predsednik vlade:

armijski general Dušan Simović,
prvi podpredsednik vlade:

dr. Vladko Maček (HSS),

drugi podpredsednik vlade:

dr. Slobodan Jovanović (Srbski klub),

minister vojske in mornarice:

armijski general Bogoljub Ilić,

zunanj minister:

dr. Momčilo Ninčić (NRS),

notranji minister:

dr. Srdjan Budisavljević (SDS),

minister za finance:

dr. Juraj Šutej (HSS),

minister pravde:

Boža Marković (demokrat),

minister prosvete:

Miša Trifunović (NRS),

minister prometa:

Bogoljub Jevtić (JNS),

minister za trgovino in industrijo:

dr. Ivan Andres (HSS),

minister za šume in rude:

dr. Džafer Kulenović (JMO),

minister za kmetijstvo:

dr. Branko Čubrilović (SZS),

minister za gradnjo:

dr. Fran Kulovec (SLS),

minister za socialno politiko:

Milan Grol (demokrat),

minister za pošte in brzojav:

dr. Ivan Torbar (HSS),

minister za prehrano:

Sava Kosanović (SDS),

ministri brez portfelja:

Jovo Banjanin (JNS), Marko Daković (črnogorska fed. stranka), Bariša Smoljan (HSS),
dr. Milan Gavrilović (SZS) in dr. Miha Krek. (JRZ).

Za vznemirjenje ni več razloga

V četrtek 27. marca zvečer se je vršila prva seja kr. vlade, ki ji načeluje armijski general Dušan Simović. Seji je prisostvoval tudi ban Hrvatske dr. Ivo Šubašić.

Po končani seji je predsednik kr. vlade, armijski general Dušan Simović dal za tisk naslednjo izjavo:

V resnih dneh se je jugoslovenski narod čutil nemirnega zaradi načina, s katerim so se vodili javni posli. Nezaupanje do takega stanja stvari se je zadnje dni manifestiralo v tolikem obsegu, da je pretila nevarnost javnemu redu. Pod pritiskom tega vznemirjenega javnega mišljenja je prišlo do današnjih sprememb.

Za to vznemirjenost ni več razloga od trenutka, ko je Nj. Vel. kralj Peter II. prevzel

oblast in ustanovil vlado narodne sloge kot izraz razpoloženja srbskega, hrvatskega in slovenskega naroda.

V imenu vlade, ki ji načelujem, pošiljam danes kot prvo svojo besedo poziv državljanom in oblastem, da podprejo kr. vlado pri izvrševanju njene v tem trenutku prve naloge: ohraniti red v državi in mir na zunaj.

Apeliram na rodoljubje državljanov Jugoslavije, da se izogibajo manifestacij, ki bi otežile naše odnose s sosedi, s katerimi želimo še naprej ostati v miru in prijateljstvu. Apeliram, da naj ne podležejo nobenim nepremišljenim dejanjem, niti vplivom od koterekoli strani. Skrbimo zase, za svojo neodvisnost in dostojanstvo. Strog red in korektno ozadržanje sta prvi pogoj za uspešno izvedbo nalog, ki so pred nami.

Pozdrav kraljice

AA. Nj. Vel. kralj je dobil od svoje vzvišene matere Nj. Vel. kraljice Marije brzojavko sledeče vsebine: »Naj Bog blagoslovi Tebe, mojega sina in kralja, kakor tudi milo domovino — Tvoja mati Marija.«

Pozdrav kraljevičev

AA. Nj. Vel. kralj Peter II. je sprejel od svojih bratov Nj. Vis. kraljeviča Tomislava in Andreja sledečo brzojavko:

Vsa najina ljubezen in vdanost! Tvoja brata Tomislav in Andrej.

Prof. Knežević

S kraljevim ukazom je imenovan na predlog predsednika ministrskega sveta za ministra dvora Radoje Knežević.

NJ. VIS. KNEZ PAVLE ODPOTOVAL V ATENE

Uradno poročilo: Nj. kr. Vis. knez Pavle je v petek ob 23.50 s svojo rodbino na lastno željo zapustil Beograd in odpotoval v Atene.

(Iz kabineta predsedništva min. sveta).

KONFERENCA V ZAGREBU

V nedeljo je bila v banskih dvorih konferenca, ki so se je udeležili podpredsednik vlade dr. Maček, ban dr. Šubašić, podpredsednik HSS inž. Košutić in tajnik stranke prof. dr. Krnjević. Konferenca je trajala vse do večera. Nato se je nadaljevala v prisotnosti ministra Kosanovića.

Očiščena je naša čast

Patrijarh srbske pravoslavne cerkve je imel dne 27. marca v patrijarhski cerkvi v Beogradu govor, ki je značilen za pojmovanje vsega naroda.

Patrijarh Gavriilo je med drugim dejal:

Pred našim narodom je vstalo te dni spet usodno vprašanje: Komu carstvo? Davi ob zori je božja previdnost odgovorila na to vprašanje. Božjega blagoslova je bil spet deležen narod, da v slogi in svobodi doživi ta dan. Dvignjeni so naši narodni ideali. Očiščena je čast in ime našega naroda. Vstal je nosilec naših narodnih idealov. Vstal je naš mladi, mili kralj Peter II., sin viteškega in mučeniškega Aleksandra I., dostojen potomec Vožda Karadjordja, ki je prvi dvignil kosovsko ponižano zastavo za svobodo naroda in križ častni. Povedel nas je spet na pot, ki nam jo je že zdavnaj pokazal srbskemu narodu sv. Sava. Bog pravice, ki nas je očeval propasti, je čul našo molitev in nas je napotil spet na našo zgodovinsko pot, ki je nespremenljiva. Slava in hvala Bogu!

Ponižajmo se vsi pred Bogom. Če je Bog z nami, kaj nam morejo ljudje? Če je njegova volja, da živimo v svobodi, bomo živeli in rastli, če naj umremo za svobodo, kakor so mnogi milijoni naših prednikov, bomo umrli.

Pobožni in složni, vsi kakor en sam, opravljamo svojo dolžnost do kralja, spoštujemo oblast in izpopolnimo svoje delo z ljubeznijo do države in domovine.

Vsi vdani Bogu in zvesti kralju, si prizadenimo, da bo brod naše države in našega naroda srečno prebrodil sedanje čase, in prebrodil jih bo z božjo pomočjo!

K besedam srbskega cerkvenega poglavarja lahko dodamo samo pripombo, da so govornice iz srca vseh poštenih Srbov, Hrvatov in Slovencev, pa si bomo zato vsi prizadevali, da se ravnamo po njih.

Odmevi kraljevskega koraka

Odločno dejanje našega kralja je vzbudilo v širnem svetu polno priznavanja in odobravanja. Nemški poslanik pri turški vladi von Pappen je izrazil jugoslovanskemu poslaniku v Ankari ob prilik prevzema kraljevske oblasti po kralju Petru II. svoje čestitke.

Cela vrsta grških listov je priredila za to priliko posebne izdaje. Listi prinašajo slike Nj. Vel. kralja in predsednika vlade generala Simoviča. Zapored vsi listi objavljajo vzklike Jugoslaviji, a neki vodilni grški dnevnik piše med drugim: »Z vso svojo dušo mi Grki pozdravljamo ta veliki dan našega trajnega prija-

OSTAVKA KRALJEVIH NAMESTNIKOV

V trenutku, ko je Nj. Vel. kralj sklenil vzeti kraljevsko oblast v svoje roke, so kr. namestniki podali naslednjo ostavko:

»Vaše Veličanstvo! Razumemo utemeljenost vaših nagibov, da v teh težkih trenutkih za naš narod vzamete kraljevsko oblast v svoje roke. Kraljevi namestniki vam dajejo svoja mesta na razpologo.«

27. marca 1941 v Beogradu.

Pavle s. r.; dr. Stanković sr. r.;
dr. Perović s. r.

telja in zaveznika in kličemo: Živela Jugoslavija!

Moskovski radio je posvetil večji del časa za inozemska poročila dogodkom v Jugoslaviji. Objavil je proglas kralja Petra in prečital tudi celokupno listo nove jugoslovanske vlade. V pojasnilu je moskovski radio navedel vse dogodke, ki so privedli do sprememb v Jugoslaviji, kakor tudi vse dogodke po spremembah.

V enakem smislu so poročali o Jugoslaviji tudi vsi ruski listi.

Iz Turčije prihajajo soglasna poročila, da

je ves turški narod praznoval spremembe v Jugoslaviji kot svoj narodni praznik. Jugoslovansko poslaništvo v Ankari je prejelo cele kope cvetja in nebroj pozdravnih brzojavk.

V Solunu z zadovoljstvom poudarjajo, da je v Jugoslaviji prišla na upravo države vlada, ki odgovarja patriotičnemu razpoloženju jugoslovanskega naroda.

Močan odmev so jugoslovanski dogodki povzročili tudi v Angliji, Franciji in Ameriki, s spoštovanjem in priznanjem pa so jih sprejeli tudi nemški, italijanski in japonski krogi.

Z raznih bojišč

ZADNJE VESTI

o albanskem bojišču poročajo iz grškega in iz italijanskega vira popolnoma v enakem smislu, da je namreč trenutno zavlada na bojišču precejšnje zatišje.

Diredaua izpraznjena

Italijansko poročilo o vojni v Afriki javlja, da so se italijanske čete s področja okrog Hararja in Diredaue umaknile s svojih dose-danjih postojank in se razvrstile na novih položajih zapadno od Diredaue.

Diredaua leži ob železniški progi Adis Abeba-Džibuti. V smislu italijanskega poročila je sedaj železniška zveza med abesinsko prestolnico in Džibutijem prekinjena. Sedaj imajo Italijani še prosto cesto iz Adis Abebe skozi Desie proti Asmari. Odkar so Angleži zavzeli Keren, so pričeli ogrožati tudi to cesto.

Po angleškem uradnem poročilu so angleške čete, ki prodirajo proti Asmari, oddaljene še 60 km od tega kraja.

Iz Eritreje poročajo Angleži, da so doslej ujeli tam 6775 nasprotnih vojakov, med njimi 67 častnikov, ter zaplenili nekaj topov.

Iz vzhodnega dela Sredozemskega morja poročajo Italijani o svojih in nemških letalskih napadih na angleške vojne ladje.

Med Francijo in Anglijo

so odnosi vse bolj zamotani. V nedeljo zjutraj je prišlo med nekaterimi angleškimi vojnimi ladjami in francoskimi obalnimi baterijami do spopada. Konvoj štirih francoskih tovornih ladij, ki ga je varoval neki rušilec, je prodril skozi gibraltarsko ožino in je plul v ožini v španskih vodah. Ladje so bile natovorne — kakor pravi angleško poročilo z važnimi vojnimi potrebščinami za Nemčijo. Ko so francoske ladje zapustile španske vode, so jih dohitele angleške. Angleži so pozvali konvoj, naj se ustavi. Francoske ladje so bile že blizu obale, obalne baterije pa so jele obstreljevati angleške ladje. Angleži kljub temu niso napadli francoskega konvoja, le na strele obalnih baterij so s topovi odgovorili s svojih ladij in zadeli nekaj francoskih obalnih topov.

Francoski konvoj se je umaknil v alžirsko luko Nemurs. Nazaj grede so angleške ladje doživele dva napada s strani francoskih bombnikov, vendar baje ni bilo ne žrtev ne škode.

Balkan, prizorišče diplomatskih akcij in vojnih priprav

Zjutraj...

zlasti pa
zvečer

Sargov

KALODONT

proti zobnemu
kamnu

Rumunija

General Antonescu, današnji voditelj Rumunije, je pretekli teden podal izjavo, da današnjega stanja ne smatra kot končoveljavno.

Generalova izjava je vzbudila po svetu veliko pozornosti, na Madžarskem pa naravnost razburjenje. Madžarski listi objavljajo Antonescovo izjavo, da v odstopljenem delu Transilvanije živi en milijon tristo tisoč Rumunov v položaju sužnjev. Zaradi tega je rumunska vlada odločena, obrniti se na vladi v Rimu in Berlinu z zahtevo, da se spremeni dunajska pogodba o odstopitvi rumunske Transilvanije Madžarski. Ako se to ne zgodi, pravi Antonescu, ne more odgovarjati za notranje nemire, ki bodo nastali v Rumuniji.

Med ljudmi in deželani

Poleg Roosevelta zbuja zanimanje sveta japonski zunanji minister Josake Macuoka, ki preko Sovjetske zveze potuje v evropske prestolnice osi. Macuoka je študiral srednjo šolo v Oregonu v Ameriki, kjer pa si je moral že kot dijak sam skrbeti za vsakdanji kruh. Z žilavo vztrajnostjo je tako dokončal srednjo šolo in se vpisal na univerzo v Princetonu. Po končanih študijah se je vrnil na Japonsko, kjer je na domači univerzi še dve leti študiral japonsko literaturo, pravo, politiko in socialno ekonomijo. Ob izbruhu rusko japonske vojne (1904) je bil Macuoka star 25 let. Potrjen je bil k vojakom, vendar ga niso poklicali pod orožje, zaradi česar je imel dovolj časa, da je z odličnim uspehom in kot najboljši udeleženec končal še poseben diplomatski tečaj.

Diplomatsko pot je začel kot pomožni konzul v Šanghaju, od koder je bil imenovan za osebnega tajnika tedanjega japonskega zunanjega ministra barona Gota in nato dodeljen osrednji upravi zunanjega ministrstva. Šele nedavno je zapustil državno službo, nakar je postal ravnatelj velike japonske železniške družbe za južno Mandžurijo. Na tem mestu je ostal, dokler ni bil izvoljen v domačem kraju za poslanca. Kot tak je postal predsednik ene izmed dveh najmočnejših strank v državnem zboru. Zaradi raznih spletk je prišel do prepričanja, da parlamentarizem ni primeren za reševanje velikih nacionalnih vprašanj ter je

stopil na čelo gibanju, ki se je borilo proti parlamentarizmu. S tem se je močno priljubil japonskim vojaškim krogom in je z njihovo podporo postal zastopnik Japonske pri Društvu narodov.

Ze nekajkrat so mu ponudili ministrstvo zunanjih zadev, kar pa je vselej odklonil. Šele l. 1940 je v tem svojstvu vstopil v vlado princa Konoja, a 27. septembra istega leta je že podpisal pogodbo o trojnem paktu z Nemčijo in Italijo, nekaj tednov kasneje pa tudi pogodbo z Mandžukujem in z vlado v Nankingu.

S tako japonsko politiko se je država zelo približala močnemu razkrižju z Zedinjenimi državami. Po vsej verjetnosti je to eden izmed vzrokov Macuokovega potovanja v Evropo.

Vloga petroleja

Moderna vojna se bistveno razlikuje od vseh dosedanjih oboroženih spopadov. Sicer je res, da so že v najstarejših časih človeške zgodovine v bojih poleg hrabrosti bojevnikov igrali važno vlogo tudi stroji, vendar doslej še nikoli ne v tak meri kakor dandanes.

Današnji bojni stroji so sestavljeni na pogon z nafto. Petrolej je dejansko tista kri, ki poganja motorje na ladjah, tankih in raznovrstnih letalih. Vsaka bliskovita vojna, vsi grozovi in spoštovanje vzbujajoči letalski podvigi, dirjanje mnogoštevilnih armad skozi neprehodne puščave in vsa podmorniška vojna bi bila brez petroleja nemogoča. Zato lahko zasledujemo že davno pred izbruhom te vojne ostro borbo za petrolej. Ta borba se v vojni samo krvavo ponavlja in nadaljuje. Napori Angličev v Afriki pomenijo v glavnem borbo za varnost angleške petrolejske posesti. Anglija se zaveda, da bi z zaprtjem dohoda do Adena izgubila svoj petrolej v Iraku in Palestini ter tudi na Borneu in Sumatri. Danes je ta pot sicer še prosta, toda za njo se med Nemčijo in Anglijo bije v zraku, na kopnem in na morju srdit dvoboj, ki še ni končan.

Nemčija je takisto navezana na uvoz petroleja. Zagotovila si ga je v ruskem delu Poljske in v Rumuniji. Ostrost borbe nazorno kaže dejstvo, da je angleški poslanik istega dne zapustil rumunsko prestolnico, ko s i je Nemčija zagotovila rumunski petrolej.

Kmetska mladina

Tečaj v Ljutomeru

Okrožje kmetskih fantov in deklet v Ptujju je s sodelovanjem pripravljalnega odbora ljutomerskega Okrožja priredilo prosvetno-organizatorični tečaj, ki se je vršil v nedeljo 23. marca t. l. v dvorani hotela »Zavratnik« v Ljutomeru. Tečaja so se udeležili funkcionarji Društva kmetskih fantov in deklet iz obeh okrožij, da bi si pridobili potrebno znanje za vodstvo in poslovanje organizacij. Ob 9. uri dopoldne je otvoril tečaj predsednik ptujskega Okrožja tov. Joško Tomažič, ki je pozdravil predavatelje in tečajnike ter objasn timer pomen tečaja. Nato so se vršila predavanja, ki so jih imeli predsednik Zveze tov. Ivan Kronovšek, tajnik Zveze tov. dr. France Hočevar, član izvršilnega odbora Zveze tov. Vlado Kreft in predsednik Okrožja tov. Joško Tomažič. Tečajniki so z zanimanjem sledili izvajanjem predavateljev, ki so skušali v poljudni obliki podati vso snov ki jo predvideva načrt za tečaj. Organizirano je bilo tudi skupno kosilo in slikanje udeležencev. Ob 5. uri pop. pa je bil tečaj uspešno zaključen. Brez dvoma bodo

udeleženci tečaja znali s pridom uporabiti vsa navodila in nasvete, kar bo končno v korist Društva kmetskih fantov in deklet, ki imajo

nalogo nuditi kmetski mladini priliko za izobrazbo in vjgojo, kakor tudi skrbeti za splošni napredek naše vasi.

Daljni Vzhod

V današnjih težkih časih stopa vedno bolj v ospredje najmlajša med velesilami, Japonska. Njen imperializem ima globlje korenine ko bi marsikdo mislil. Glavni miselni in duhovni plašč, ki prekriva to daljnovzhodno deželo, je bila že od nekdaj trda tradicionalnost, ki se je manifestiral in se še manifestira (odraža) v najrazličnejših verskih in ljudskih šegah.

Japonci skozi vsa gospodarska in kulturna dogajanja v starem, srednjem in novem veku niso mnogo pomenili. Svojih tradicij in šeg so se držali prav ko slamice tisti, ki se potaplja. Na novo in civiliziranejšo pot je Japonska stopila šele pred osemdesetimi leti.

Že od početka 17. stoletja se je Japonska, navezana na svoje prastare šege in navade, krepko upirala vsakemu izvenjaponskemu kulturnemu vplivu, posebno krščanstvu, trgovskim stikom. Japonci, pritegnjeni v popoln fevdalni sistem gospodarstva in kulture, so bili v popolni miselni odvisnosti od šogunov, svojega plemstva. Ti so bili dejanski vladarji Japonske. V rokah so imeli vse upravno in vojaško vodstvo, dočim so cesarju, ki se na Japonskem imenuje mikado, pustili samo verski vpliv in čast. Cesar na Japonskem še dandanes velja za božjega sina in državljani mu ne smejo gledati niti v obraz, marveč morajo pred njim klečati in zreti v tla. Mikadovo osebno življenje je zelo podobno življenju nekdanjih egiptovskih faraonov, ki so bili po božje čašчени in pravi sužnji svoje okolice.

Sredi preteklega stoletja je Japonski grozila nevarnost, da postane evropska kolnija. Med plemstvom se je pričelo gibanje, ki ga je iskoristil mikado Musuhito in postal 1868 dejanski vladar Japonske. Japonci so morali Evropejcem otvoriti svoja pristanišča. Uvideli so, da si svojo nezavisnost rešijo le, če privzamejo evropsko omiko. Zato se je na Japonskem uveljavil gregorijanski koledar in druge evropske kulturne pridobitve. Vpeljana je bila splošna vojaška dolžnost (1872), pričeli so graditi železnice in 1889 izdelali novo ustavo. Plemstvo je stare japonske nazive zamenjalo z evropskimi.

Zaradi takšnih uvedb in uredb se je Japonska otrešla evropskih političnih in gospodarskih pohlepkih želja. Najskrajnejša država na Daljnem Vzhodu je stopila na pot napredka. Ugodne posledice so se pokazale že v znani japonsko-kitajski vojni (1894—1895), ki se je vnela zaradi polotoka Koreje. Moderno urejena in ob-

orožena japonska armada je sijajno potokla slabo in starinsko oborožene in neurejene kitajske čete. Toda kljub zmagi Japonci niso želi takšnih uspehov, kakršnih si je priborilo njihovo orožje. V zadevo so se vtaknili Angleži, Francozi in Rusi, ki so se sijajnega vzmika japonske države bali in si želeli nekoliko manj močne in sposobne Japonske. Na mirovnih pogajanjih je bila Koreja proglašena za samostojen teritorij. Japonska je dobila zgolj otok Formozo (1895).

Politiko omenjenih evropskih držav so si na Japonskem dobro zapomnili. Japonsko javno mnenje je postalo napram belcem še bolj nerazpoloženo ko pred evropeiziranjem Japonske. Z gnevom v srcu so Japonci gledali, kako žanjejo sadove japonskih uspehov v japonsko-kitajski vojni evropske velesile, ki so gojile vročo željo, da bi si slabotno in starokopitno Kitajsko med seboj razdelile. Prvi korak za uresničenje teh želja je bil narejen ko so mirovni posredovalci od Kitajske za plačilo zahtevali zase razne ugodnosti. Ruska domena je bila že od nekdaj Mandžurija, koder so dobili Rusi mnogotere ugodnosti. Med drugim so si priskrbeli dovoljenje za izgradnjo Sibirske železnice do Vladivostoka ter Mukdena in Tientsina. Sredi takih razmer je leta 1897 po Kitajskem izbruhnil vsesplošen odpor proti tujcem in med drugimi sta bila ubita tudi dva nemška misionarja. Nemčija je zgrabila to priložnost, da si je s pomočjo ostalih evropskih velesil pridobila pristanišče Kian-čou, dočim si je Rusija vzela Port-Artur, Francija Kvang-čou, Velika Britanija pa Vei-hai-vei.

Proti vedno hujši evropski invaziji so zavredni Kitajci organizirali napol tajno nacionalno udruženje, takozvane »boksarje«, ki so prisegli vsem, ki hlepe po kitajski zemlji in njeni neodvisnosti, smrtno sovraštvo.

Vstaja boksarjev se je vedno bolj širila. Kitajski narod se dvignil, da se otrese evropskih in japonskih zajedalcev, ki sta tekmovala, kdo izmed njiju si bo nad Kitajsko pridobil čim večjo oblast in si vzel čim več kitajske zemlje, bogate posebno na surovinah. Med mnogimi, ki so jih boksarji pomoriilj, je bil tudi nemški poslanik baron Ketteller (190). Kako so po Evropi sodili nujni kitajski narodni odpor proti tujcem nam živo pričajo besede, ki jih je leta 1901 na strani 382 zapisala znana slovenska katoliška revija »Dom in svet« in obenem priobčila podobno, ki prikazuje obglavljenje Kettellerjevih morilcev: »Za Kitajce se zanima Evropa vedno

V podkrepilo našim izvajanjem o Daljnem vzhodu priobčujemo podobno, ki kaže Japonca na triciklu. Preberite članek Daljni vzhod v zadnjih sto letih!

bolj, odkar so zadnji boji dali velesilam povod, da so posegle z vojaško silo v to staro, trho državno telo. Najradikalnejši sovražniki Evropejcev »boksarji«, so umorili poslanika Kettellerja, in Nemčija je zahtevala zadoščenja. Pri tem je seveda iskala bolj povoda, da si vzame kos kitajske zemlje. Morilci Kettellerjevi so morali dati »ruso glavo«. Podoba na strani 382. nam kaže, kako na Kitajskem obglavljajo hudo delce. Straža, ki stoji okoli, je sestavljena iz vojakov raznih evropskih velesil. — Na isti strani pravi »Dom in svet« o kitajski umetnosti takole: »V liriki so Kitajci še precej napredovali. Njih najboljša pesnika sta Tufu in Lithaipe. Tudi roman ima marsikaj zanimivega, dasi Kitajci radi v povestih najbolj umazane stvari slikajo v najživejših barvah. V dramatikah pa se prav nič ne moramo sprijazniti z njihovim okusom. Saj se vidi že iz oblek in obrazov teh igralcev, da je njih dramatika samo — »varieté« in »tingl tangl.«

Med vsem tem dogajanjem okrog Kitajske se je popreje odrinjena Japonska na boj z velesilami — konkurenti skrbno pripravljala. Najbolj nevarna je bila Rusija, čije vpliv se je po Daljnem Vzhodu vedno bolj širil in pričel, kakor smo rekli že zgoraj, segati celo v Korejo, ki so jo smatrali Japonci tako ko na drugi strani Rusi prav za svojo bodočo kolonijo. Premočan ruski vpliv na Daljnem Vzhodu je postal nevshečen poleg Japoncem tudi Angležem. Zato je sklenila Anglija z Japonsko zvezo. S to zvezo so se Japonci zavarovali na morju, Angleži pa, ki so vedeli kakšni bodo sadovi te zveze, so si meli roke. Po pratkotrajnih diplomatskih prerokanjih je japonska vlada odpoklicala svojega poslanika v Petrogradu. Vnela se je rusko-japonska vojna (1904—1905). Dobro pripravljena japonska vojska je potokla slabo organizirane in nezadostno opremljene ruske čete, najprej pri Liao-janu in nato pri Mukdenu. Padla je slovita ruska pomorska trdnjava Port Artur, a znameniti japonski admiral Togo je maja meseca 1905 v pomorski bitki pri Čušimi premagal sicer novo in lepo, a nesposobno rusko brodogej, ki so ga poslali Rusi proti Port Arturju iz Baltika, in sicer okrog Južne Afrike in skozi Sueški Prekop. Po teh japonskih zmagah so Rusi sprejeli mirovno posredovanje prezidenta Združenih držav Teodorja Roosevelta, sorodnika današnjega predsednika USA Franklina Delana Roosevelta. Mir med Rusijo in Japonsko je bil sklenjen v mestu Portsmouthu. Japoncem je bila priznana oblast nad polotokom Korejo, Rusi pa so morali zmagovalcu odstopiti polotok Liao-tung s Port Arturjem in južni del otoka Sahalina, dočim so velesile dosegle, da je bila Mandžurija vrnjena Kitajcem. Upravo mandžurske železnice so prevzeli na jugu Japonci, na severu pa so jo še nadalje obdržali Rusi. Japonci so pohiteli, da izgrade železnico, ki spaja danes mandžursko železniško progo s Korejo. Japonska je postala na Daljnem Vzhodu prva in odločujoča velesila.

Japonska se je s to voljno izredno zadolžila, kajti kapitalistično še ni bila dovolj močna, da bi vojne lahko vodila brez globljih finančnih pretresljajev. Za Kitajsko sta bila začasno odstavljena z dnevnega reda dva imperialista: poražena Rusija in zmagovita, a finančno uničena Japonska. Čeprav je slednja na Daljnem Vzhodu postala odločujoča velesila, vendar na takojšnje nadaljevanje invazije ni smela misliti, ker prvič ni imela denarja, drugič pa, ker je morala priborjene pozicije na azijski celini še utrditi. To priložnost so zgrabili Angleži in Amerikanci in na Kitajskem dosegli več koncesij, kar je Kitajce znova podžgalo k odporu proti imperialistom. Strmoglavili so svojo mandžursko dinastijo in proglasili republiko. Izredno važno, da, odločilno vlogo pri tem je igrala organizacija Kuomintang, ki jo je ustanovil eden največjih duhov novodobne Azije, dr. Sunjatsen.

Dr. Sunjatsen se je rodil 1865 v mestu Kantonu, odkoder je kot mladenič odšel v Severno

Ameriko, postal tam doktor medicine in se popolnoma navzel socialnih idej, ki so koncem prejšnjega stoletja krožile po vsem svetu. Kot odlični organizator je deloval že v boksarski vstaji. Ker je proglaševal idejo: »Proč od Mandžu (dinastije)!« je moral večkrat iz domovine. Leta 1911-12 je bil predsednik nankingske vlade, po svetovni vojni pa kantonske republike. V svojem testamentu je podal svojemu Kuomintangu slovito izročilo, naj se bori dalje in sicer v Leninovem duhu in v zvezi z ruskim ljudstvom za popolno osvoboditev Kitajske. Njegov mavzolej (grobnica) je svet kraj Kitajcev. Njegova žena in sin sta po njegovi smrti emigrirala v Rusijo in proglasila Sunjatsenovega političnega naslednika generala Čangkajška za izdajalca Kitajskega naroda.

Janez Žabkar:

Kavčuk

Človek ima največje koristi od rastlin in rudnin. Rastline in rudniki dajejo človeštvu takozvane sirovine, katere moramo z industrijskimi sredstvi šele predelati, da jih lahko uporabljamo v koristne namene. Vsaka država, ki hoče umno prosperirati (uspevati), mora imeti na razpolago najmanj 22 sirovin. Če je teh premalo, ali pa sploh nič, zapada država v različne gospodarske neprilike, ki jo silijo, da si potrebnih sirovin na kakršenkoli način in kjer si bodi poišče. Vseh 22 sirovin imata na svetu v dovoljni množini samo Velika Britanija in Sovjetska Rusija. Vendar je Rusija na boljšem, kajti njen imperij je enoten in med seboj gospodarsko trdno povezan, dočim morajo Angleži sirovine domov prepeljavati po morju, ker je njihov svetovni imperij rastresen po vsem svetu.

Najmanj sirovin imata med evropskimi narodi Nemčija in Italija. Zato sta morali pričeti gojiti imperialistične težnje, če hočeta priti do dovoljne množine sirovin, ki jih rabita nemška in italijanska industrija, kajti, če ni sirovin, ni v nešteti tvornicah dela in napoči brezposelnost, na drugi strani pa narod nima dovolj za življenje potrebnih stvari in v državi vlada nenehna draginja, ki lahko privede nezadovoljne množice do idej o gospodarskem in družabnem preobratu. Da se to ne bi zgodilo, je prišel v Italiji na oblast Mussolini, v Nemčiji pa A. Hitler. Oba sta si ustvarila program, ki teži po pridobitvi večjih kompleksov zemlje na izvenevropskih kontinentih, kajti Evropa sama nima dovolj sirovin za številne nemške in italijanske tvornice. Zato je nujno, da sta sili osi trčili čelo ob čelo z imperijema Velike Britanije in Francije, ki sta pretežni lastnici tistih predelov zemlje, kjer je dovolj sirovin, tako za Angleže, Francoze, Nemce, Italijane in še druge narode.

Še predno jo je rusko-japonska vojna finančno strla, je Japonska krenila iz feodalnega sistema v fevdalno-kapitalističen. Zemljiški gospodarstvo so pričeli vlagati dohodke svojih zemljišč v nastajajočo industrijo. Iz kmeta je naenkrat postal le kmetijski ali tovarniški delavec, iz fevdalca pa industrijalec in delničar. Preobrat se je izvršil zelo hitro, čemur je sledila posledica, da na Japonskem še danes med kapitalom in delom še tolikšnega uravnovešenja ni, kakor je to v neki meri pri nas. Da bi industrija ne propadla so fevdalci — delničarji osnovali mogočne koncerne, čijih glavno orožje je postal imperalizem, željno se ozirajoč posebno po kitajski Mandžuriji, bogati na surovinah, ki pa je bila tudi ruska intersna sfera. Zato je bilo nujno, da se Japonci z Rusi spopadejo. (Dalje).

Brez sirovin ni mogoče voditi uspešne vojne. Nemci in Italijani so si izbrali drugo pot za dosego svojih ciljev — takozvano totalitarnost (vsesplošno narodno povezanost) h kateri spada tudi avtarkija. Avtarkija je gospodarski sistem, ki stremi za tem, da skuša tista država, ki na svojem teritoriju nima dovolj sirovin, slednje nadoknaditi s tehniko in strogim gospodarsko-načrtnim delom. Tako so Nemci vsled pomanjkanja za vojskovanje potrebnega bencina pričeli producirati bencin iz premoga, mnoge druge potrebne predmete pa iz celuloze. Ta način pridobivanja bencina je izumil fizik Fischer-Tropsch, izpopolnil pa ga je nemški znanstvenik Bergius.

Nadaljnje razpravljanje bi nas privedlo predaleč, kajti naš namen ni razmotrivanje današnjega evropskega in svetovnega političnega položaja (vsaj v članku kavčuk), ampak hočemo pokazati na pomen sirovin v sedanjem človeškem gospodarskem življenju. Prav lep primer za to nam nudi ravno kavčuk, ki je ena izmed omenjenih 22 sirovin.

Kavčuk pridobivamo iz različnih tropskih rastlin. Poznamo okrog 130 tropskih rastlin, ki prav tako kot naša smreka izločajo neke vrste smolo, imenovano — kavčuk. Dolgo časa Evropeci kavčuka sploh niso poznali. Tropski prebivalci so sicer kavčuk uporabljali, a le za zdravljenje nekaterih boleznih. Danes si modernega življenja brez kavčuka, oziroma njegovega produkta gumija, sploh ne moremo zamišljati. Če bi ne imeli kavčuka, bi današnje letalstvo sploh ne moglo dospeti do tako visoke stopnje na kateri je.

V Evropo je prvič prišel kavčuk leta 1740. Prinesel ga je neki Francoz La Condanine. Nikdo ni vedel, čemu naj kavčuk služi. Prvič so pričeli uporabljati kavčuk v koristne svrhe

Grški vojaki plešejo kolo kar okrog topa

po letu 1770, ko je angleški inženir kemije Joseph Priestly dognal, da se da z gumijem brisati s svinčnikom popisani papir. Iznajdena je bila radirka. Šele čez 50 let so pričeli uporabljati izdelke iz kaučuka (gumija) tudi v druge svrhe, kajti Thomas Hancock se je domislil, da bi naredil iz gumija nepremočljivo oblačilo. Človeštvo je dobilo prvi dežni plašč, kaučuk pa na lestvi človeškega napredka svoje pravo mesto. Kmalu so se pojavile prve gumijaste naramnice in nogavične podveznice ter še nešteti drugi gumijasti predmeti.

Vendar s tem kaučuk še ni temeljiteje posegel v gospodarsko življenje narodov. To se je zgodilo šele, ko je Amerikanec Goodyear leta 1839 izumil vulkanizacijo, to se pravi način, kako naj se s kaučukom postopa, da lahko iz njega izdelamo najrazličnejše gumijaste predmete. Tudi je velikega pomena, da so kemiki iznašli kloroform, v katerem lahko gumi topimo.

Po vsem svetu so vznikile neštete tvornice za izdelovanje gumija iz kaučuka. Posebno se je ta industrija razmahnila, ko so bili izdelani prvi avtomobili, pri katerih so potrebne pneumatike. Kaučuk je, kakor sem že dejal, ena najpotrebnejših sirovin tudi v moderni letalski industriji. Kaučuk je postal močna gospodarska domena tistih narodov, ki imajo svoje kolonije v tropskih predelih naše zemlje. Podjetni kapitalisti so žrtvovali ogromne milijone, da so ustvarili razsežne in zelo donosne plantaže gumija, na katerih izkoriščajo bedne delavce. O delu na takšnih plantažah pripoveduje tudi L. Evans v letošnjem »Grudinem« romanu »Plantaže v pripeki«.

Iz naših krajev

Proračun sprejet

V soboto se je vršila seja ministrskega sveta pod predsedstvom predsednika vlade armijskega generala Dušana Simovića. Na seji je bil sprejet proračun za prihodnjih devet mesecev in stopi v veljavo 1. aprila t. l.

× **Spremembe v generaliteti.** S kraljevim ukazom je na predlog vojnega ministra razveljavljen ukaz o upokojitvi divizijskega generala Dimitrija Živkovića, Mihajla Bodija in polkovnika Miloša Masalovića. Z drugim ukazom sta upokojena armijska generala Peter Kosić in Aleksander Stojanović ter prevedena v rezervo.

× **Prevod** je postal poslovna centrala za izvoz hmelja v Sloveniji. V Sloveniji se nahaja še okrog 16.000 stotov neprodanega hmelja, ki bo sedaj zanj skrbel Prevod, da se bo izvozil v tujino. Tozadevno uredbo je predpisal minister za trgovino.

× **V Celju** je bilo ustanovljeno prisilno združenje hmeljarjev. Na ustanovnem občnem zboru je prišlo do ostre debate glede sedeža društva in pri volitvah odbora.

× **Po naših vinogradih** se je pričela širiti na trtah rakasta bolezen, ki preti napraviti veliko škodo. Bolezen je posledica lanskega hudega mraza.

× **Drzna tatvina.** Iz nekega osebnega avtomobila je odnesel tat v Ljubljani kovčeg, v katerem se je nahajalo 100.000 din. Gospodar je svoj avtomobil zapeljal pred nebotičnik in za hip odšel po opravkih. Med tem časom mu je bil iz avtomobila ukarden kovčeg z denarjem.

× **V soboto** se je vršila seja izvršnega odbora Jugoslovanske nacionalne stranke v Beogradu, na kateri sta poročala ministra Jovo Banjanin in Bogoljub Jevtić.

× **Organizacije** nemškega kulturbunda v Jugoslaviji so začasno ustavile svoje delovanje. Naredba nemškega voditelja v Jugoslaviji dr. Josipa Janka pravi, da so bili Nemci vedno

disciplinirani in da so opravljali vedno svojo dolžnost in da bodo taki ostali tudi naprej.

× **V Hercegovnem** je umrl bivši minister in predsednik narodne skupščine Mirko Komnenović. Pokojnik je bil zaslužen jugoslovanski rodoljub. Za časa svetovne vojne se je nahajal v Rusiji in zbiral tam dobrovoljce med Slovenskimi ujetniki. Avstrija ga je preganjala še v poslednji svoji onemogli borbi proti Jugoslovanom.

× **Škodljivo beganje.** Iz propagandnih razlogov razširjajo tuje radijske postaje razne neresnične vesti in skušajo vplivati na razpoloženje prebivalstva. Takim lažnim vestem naseda posebno rado mestno prebivalstvo. Proti tistim, ki širijo izmišljene vesti, so bili izdani poterbni ukrepi. Ako so razširjevalci takih vesti tujci, bodo izgnani iz naše države. Kmetški ljudje le redko nasedajo škodljivi tuji propagandi pa je vsled tega mnogo več miru in tzene presoje na deželi kot v mestu.

× **Naša vlada** je sklenila prepovedati izvoz konopljinega semena.

Iz tujine

× **Mož holandske prestolonaslednice** Julijane, princ Bernhard se je angleški zračni obrambni prijavil kot prostovoljec.

× **V tej vojni** je bilo do zdaj potopljenih med nešteti drugimi ladjami tudi osem ameriških, ki pa so vse prevažale iz Amerike v Evropo in nazaj pošto.

× **Sovjetska vlada** je podaljšala vojaški rok. Vojaki bodo odslej služili dve leti, podčastniki štiri, vojaki pa, ki pripadajo letalskim oddelkom štiri leta.

× **Angleška vlada** je za tiste ladje, ki prevažajo iz Amerike v nezasedeno Francijo živila dovolila prost prehod skozi zone angleškega vojnega brodovja.

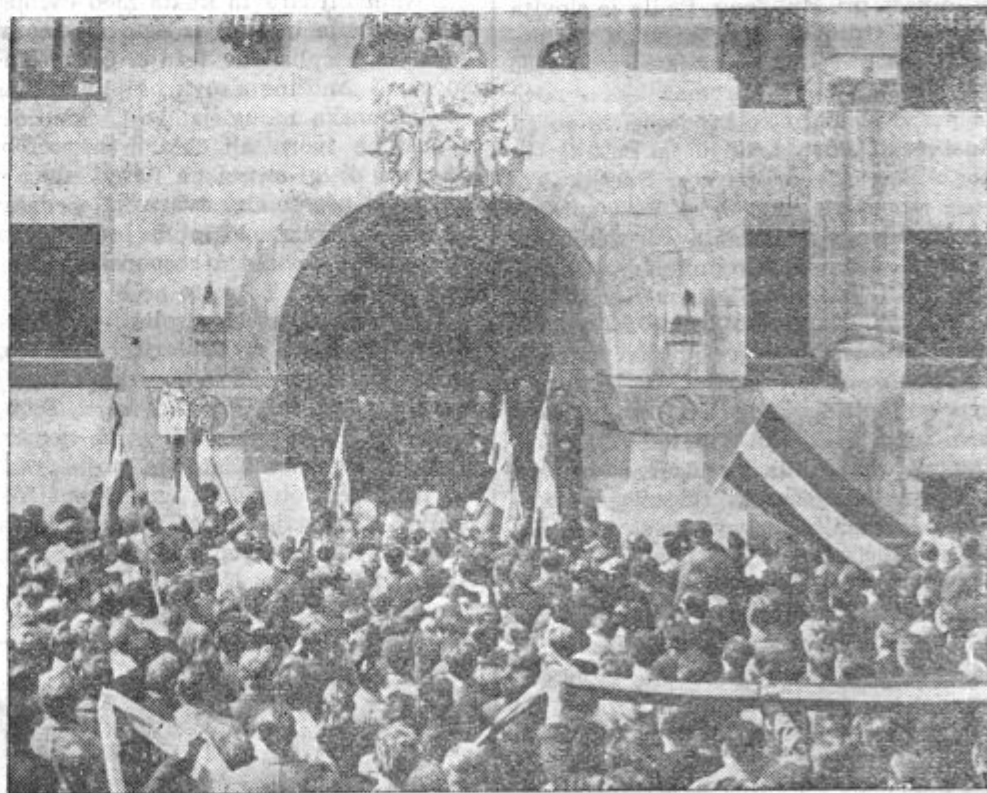
× **V Argentini** (Južna Amerika) je zavladala huda gospodarska kriza. Letošnji pridelek koruze je izredno velik a koruze nimajo kam prodati. Prav tako je v zastoju mesna industrija, ki ne more vsled vojne svojih izdelkov izvažati.

× **V Sovjetski Rusiji** so pretekli mesec prsolavili petdesetletnico dela znanega učenjaka Sergeja Čapligena, ki se je znanstveno izkazal posebno na poljih mehanike, aerodinamike in hidrodinamike. Njegovi izsledki iz teh tehničnih panog uživajo po vsem svetu velik sloves. Tako je Čapligen eden največjih konstrukterjev letal; o tem je napisal tudi preko petdeset knjig. Sovjetska vlada je zaslužnega znanstvenika odlikovala z Leninovim redom in medaljo rdeče zastave.

× **Ruski glasili** »Izvestija« in »Krasnaja zvezda«, organa vlade in vojske so napisale: »...surov material prihaja v Nemčijo v večjem obsegu tudi iz Sovjetske Rusije, Daljnega in Bližnjega Vzhoda in iz dežel kontinentalne Evrope, ko pred izbruhom današnje vojne. Nemčija dobiva olje in bombaž iz Rusije in železno rudo iz Švedske. Uvoz materiala iz Rusije v Nemčijo se je povečal po sklenitvi pogodbe v avgustu 1939«.

× **Po najnovjši statistiki** šteje Italija zdaj okrog 45 milijonov prebivalcev. Seveda v to število niso vključene italijanske kolonije.

× **Nemški letalski napad** na angleško mesto Plymouth je bil doslej najstrašnejši. Vso noč so metala letala na mesto bombe tako da

V odločilnih trenutkih je spregovoril tudi srbski patrijarh svojo odločno in narodno poslanico

Kralju Petru II. v pozdrav!

**Sinji sokol je v višini
svoja krila razprostrl
in po slavni domovini
se s ponosom je ozrl.**

**S severa pa prav do juga
klic iz src mu vseh pri:
„Srb, Hrvat, Slovenec — sluga
nikdar in nikomur ni!!!“**

**„Dan svetel in nov nam vzhaja,
v njem nam Peter boš vladar,
Srca radost nam navdaja —
saj nam boš boš krmar!“**

**„Nad prestolom naj blesti
nam troedini slavni grb,
ŽIVEL PETER! zaori tš
usak Hrvat, Slovenec, Srb!!!“**

ni ostala niti ena ulica neprizadeta. Na minuto je padlo na mesto po 12 rušilnih bomb.

■ **Zedinjene države** so pričele zbirati velike zaloge živil za Anglijo.

■ **Iz memelskega ozemlja** v Vzhodni Prusiji je bilo izseljenih v Sovjetsko unijo 21.343 ljudi ruske narodnosti. Iz Litve, Letonske in Estonske pa je bilo izseljenih 67.805 ljudi nemške narodnosti.

■ **Lep prosvetni uspeh** zaznamuje Seljačka sloga, prosvetno društvo HSS. Od početka svojega obstoja je pričela učiti hrvatske kmete brati in pisati. Borbo proti nepismenosti je Seljačka sloga vršila z velikim uspehom. Saj je naučila v tem času brati in pisati nič manj kot 250.000 ljudi in zmanjšala ponekod nepismenost od 85 odst. na 25 odst.

■ **Italijanska zelenica** (oaza) sredi libijske puščave se je štiri mesece upirala napadom, dokler ni konačno razobesila bele zastave zaradi pomanjkanja hrane in municije. Angleži so ujeli celo posadko in ves vojni material zaplenili.

■ **Bivši rumunski kralj Karol** in gospa Lupescu sta dobila dovoljenje za naselitev v južnoameriški državi Čile.

■ **Japonska je pričela prevažati svoje čete** proti Siamu in Indokini, odkoder bi pričela morebitne napade na angleško posest.

■ **Papež pripravlja** za veliko noč mirovni poziv na vse krščanske narode.

■ **Vse za svobodo in neodvisnost.** Znani turški poslanec Ural je imel govor, v katerem je označil sedanji turški položaj kot »željo Turčije«, da ne bi prišlo do vojne, toda takoj nato je pripomnil, da si Turčija prav tako tudi ne želi miru za vsako ceno. Turčija sicer ljubi mir s svobodo, neodvisnostjo in spoštovanjem svojih pravic, toda ni je nevarnosti na svetu, ki bi Turčijo lahko pripravila do tega, da bi se odrekla svoji neodvisnosti.

■ **Francoska odškodnina Švici.** Francoska vlada je izplačala Švici 7000 frankov kot odškodnino za neko lani izvršeno bombardiranje v Švici, ki so ga nehote zakrivil francoski vojaški letalci.

■ **Konferenca umetnikov v Moskvi.** Moskovska agencija Tass poroča, da so tamkaj otvorili kongres sovjetskih gledaliških umetnikov. Iz poročil, ki so bila prebrana na sestanku izhaja, da ima Sovjetska zveza danes 855 gledališč. Njih število je naraslo v lanskem letu od 825 na 855. Predsednik kongresa Krapčenko je na koncu zborovanja razdelil 102 na-

grad za uspehe v književnosti in v gledališkem udejstvovanju.

■ **Grška podmornica »Triton«** je potopila ob albanski obali italijanski prevozni parnik »Carnia«.

■ **O letalskih borbah na zapadu.** List sovjetskih delavskih organizacij »Trud« obravnava v posebnem članku letalsko vojno na zapadu ter pravi med drugim, da pomenijo veliki nemški zaporedni letalski napadi na angleške luke in industrijska središča pred tednom dni najbrže samo uvod k novim še večjim nemškim letalskim podvigom. Nato omenja list, da grade v Nemčiji novo vrsto orjaških bombnikov, ki lahko izvršujejo napade iz višine 12 km. Ti bombniki bod verjetno uvrščeni v nove dnevne ofenzive, ker je v tolikšnih višinah nemogoče jih sestreliti. Nastaja pa vprašanje, ali bodo ti dnevni bombniki, ki bodo merili iz tako velike višine, dosegli resnično boljše uspehe kakor pa običajni bombniki, ki napadajo ponoči, toda iz dokaj manjše višine.

■ **Avstralija bo imela do prihodnjega leta** izvežbanih 600.000 mož.

■ **Nemški maršal List** je priredil v Sofiji večerjo na čast bolgarskemu kralju Borisu.

■ **Ameriške vesti poročajo**, da bodo pričele nemške čete v zvezi z italijansko armado ofenzivo v Libiji proti Angležem. Nemško italijanska ofenziva naj bi razbremenila italijanske čete v Abesiniji, ki se s silnim odporom bore proti angleškim četam.

■ **Španski zunanji minister Sunner** je dal izjavo nekmu ameriškem novinarju v kateri povdarja silno moč nemške oborožene sile in potrebo, da postane policist na evropski celini, ker bi sicer zapadla Evropa v anarhijo in bi zavladal boljševizem.

■ **Velika pomorska bitka** se je odigrala v nedeljo med angleško in italijansko mornarico v vzhodnem sredozemlju. Po angleških poročilih je bilo pet italijanskih vojnih ladij potopljenih. Italijanska poročila pa trdijo, da je bila potopljena samo ena njihova ladja in da so težko poškodovali eno angleško nosilko letal.

■ **Bolgarski kralj Boris III.** je prihod nemške vojske v Bolgarijo opazoval v civilni obleki.

■ **Bolgarska vlada namerava** v primeru zapleta Bolgarije v vojno bolgarsko prestolnico Sofijo proglasiti za odprto mesto. Odprtega mesta po mednarodnem pravu sovražna letala ne smejo obmetavati z bombami, po drugi strani pa odprto mesto ne sme imeti raznih vojaških postojank operacijskega pomena.

Spajanje gospodarskih zadrug

Dr. Srečko Goljar

Za spajanje zadrug z drugimi v eno so po pretežni meri odločilni gospodarski razlogi. Ostrnost gospodarskega boja sili manjše enote v večje. Združitev odpravi tekmovanje med njimi samimi in jih usposobi za tekmovanje z posamezniki ali združbami, s tem pa tudi omogoča zadružnikom zboljšanje gospodarskih prilik. Združitev privede do razširjenja sicer preozkega krajevnega področja, pomnožitve obratnih sredstev, zmanjšanje proizvodnih ali upravnih stroškov in dopušča ustanavljanje jačjih podjetij.

Propasti izpostavljene zadruga najdejo v spojitvi rešitev, ki jim na najmanj očiten in občutljiv način nadomesti likvidacijo ali jih obvaruje pred stečajem. Razlogi na strani sprejemajoče zadruga v takem primeru ne morajo biti zgolj gospodarske narave.

Gospodarsko umevano je spojitev vsaka združitev doslej samostojnih obratov v gospodarsko skupnost, pri kateri izgube pravne samostojnosti ni nujna, a možna skrajnost. Po zadruženem zakonu je vsebina spojitve točno v

tako skrajnost opredeljena. Zanj merodajni nagib niso pravno pomembni, imajo pa vpliv na pogoje spojitve.

Zakon o gospodarskih zadrugah (zgz) obravnava spajnje v glavnem v §§ 72-74.

Pojem fuzije

Spojitev (fuzija) je pravni posel, po katerem se imovina in obveznosti ene zadruga (sprejete) prenesejo kot celota na drugo zadruga (sprejemajočo) proti temu, da člani prve postanejo člani druge (§ 72-1 zgz). Sprejeta zadruga se odreče nadaljnjemu obstoju kot posebna pravna oseba in popolnoma preide v drugo, ki takšna oseba ostane. Spojitev ne ustvari novega nosilca prava, povzroči pa prenehanje enega ali več dosedanjih.

Spojitev ni, če dve ali več zadrug osnuje novo, če zadruga postane član kake trgovske združbe, če se nekaj zadrug ob pridržanju samostojnosti podredi skupnemu vodstvu poslov (interesna zajednica), ako zadruga odtuji le do-

ločen del imovine, posamezno podjetje, ali sicer prenese celotno imovino, pa brez istočasnega prehoda članstva.

Subjektivni pogoji

Spojiti se morejo samo zadruga z enako vrsto jamstva (§ 72-1 zgz).

Iz tega načela slede tele ugotovitve: Zadruga morajo že obstajati kot pravne osebe, morajo torej biti vpisane v združnem registru. Spojitev z neko bodočo šele snujočo se zadrugo ravnotako ni možna, kakor z neko že prestalo. Obstoji mnenje, da se zadruga v likvidaciji lahko spoji s kako drugo, ki ni v takem stanju, ker združitve pospešeno doseže namen likvidacije. To mnenje ustreza praktičnim potrebam; a se ne da zagovarjati, čim se smatra zadruga za prestalo že ob nastopu razloga za prenehanje; ako se smatra zadruga za prestalo šele po dovršeni razdelbi imovine in izbrisu firme iz registra, pa ga je označiti za pravilno. Vsekakor pa se zadruga v stečaju ne more fuzionirati z drugo (§§ 61 in sl., 72 in sl. zgz).

Zato, da se postopek pri izvedbi fuzije preveč ne zaplete, je dopuščena spojitev edino med zadrugami enake jamstvene vrste (omejene z omejno, neomejene z neomejeno). Zadruga z različno vrsto jamstva vsled te določbe ni vzeta možnost spojitve sploh. Saj se more predhodno spremeniti vrsta jamstva pod pogoji, ki jih določa zakon. Potrebna sprememba pravil in sklep o fuziji se smeta izglasovati tudi na eni in isti skupščini; dejanska izvedba fuzije pa je dopustna šele po preteku rokov in izvršitvi pravnih dejanj, ki jih zakon zahteva za spremembo v jamstvu (§§ 33-4, 55 zgz). Različne višine poslovnih deležev ali različni kolikratnik jamstva ne ovirajo spojitve, imajo pa važnost pri obračunskih vprašanjih.

Glede na delokrog se morejo spojitvi zadruga katerekoli vrste, tedaj primeroma kreditne s konzumno ali obratno. Ena zadruga more istočasno vsprejeti več in prav različnih zadrug; kolikor je takih sprejemov, toliko je fuzij in fuzijskih postopkov.

Spojitev z zadrugo, ki ima svoj sedež izven

območja jugoslovanskega združnega zakona, je nemogoča.

Ni nadalje možno spajanje s kakšno trgovsko združbeno obliko (akcijsko, družbo z omejeno zavezavo) ali sploh drugo fizično ali pravno osebo.

Materialni pogoji

Materialni pogoji spojitve se nanašajo pravič na prehod imovine kot celote. Razume se tu prenos vseh aktiv in pasiv po stanju v času fuzije; izvzemanje posameznih delov imovine ali obvez ni možno. Po dovršeni spojitvi zanje namreč ni več upravičenega nosilca, ko prejšnji odpade, novi jih pa ne prevzame. Do izvršitve spojitve je dejansko možno in pravno dovoljeno odtujevati dele imovine ali se opraščati posameznih obvez. Le trenotek spojitve izključuje vsako ločenje med tem, kar naj preide in tem, kar naj ne preide.

Materialni pogoji spojitve se nanašajo drugič na prehod članstva kot celote. Vsled popolnega prenehanja sprejete zadruga bi članstvo le-te ne imelo nobenih odnosov do sprejemajoče. Po izrecni odredbi zakona pa se ti odnosi načeloma ohranijo tudi napram sprejemajoči zadrugi in so često edina dejanska protidajatev prestale zadruga za spojitev, katere ni, če je prehod članstva izvzet.

Tretja bistvenost je, da do likvidacije sprejete zadruga ne pride. Vsled celokupnega prehoda imovinsko-pravnih in članskih odnošajev ni mesta za likvidacijski postopek, ki ima namen te odnose dokončati, ne pa jim ohraniti obstoj pod drugo zadrugo. Hkraten sklep skupščine o spojitvi z drugo zadrugo in likvidaciji bi bil tako neskladen, da bi eno in drugo ne bilo izvedljivo.

Fuzijsko postopanje

Fuzija ni enoten pravni akt. Zlasti je še ne ustanovi med dvema zadrugama doseženo soglasje o njenih pogojih. Bistvene sestavine fu-

zijskega postopanja obsegajo tudi zapovrstna pravno važna dejanja: sklep skupščine vsake zadruga, skupno prijavo sodišču in vpis spojitve v združnem registru. Vpis je potemtakem končni akt. Nobeden teh aktov zase ni zadosten za dovršitev spojitve; sam vpis v register brez predhodnih sklepov in prijave ne nadomesti drugih dveh, kakor tudi ta dva suma ne izpolnita zakonitih zahtev.

Predno morejo skupščine prizadetih zadrug sklepati o pogojih prenehanja in sprejema, je potrebna skrbna preiskava dejanskih prilik zadrug, ki naj se pretvorijo v eno. Upravni odbori kot materialno odgovorni so poklicani po vestnem pretehtanju imovinskih in drugih razmer določiti bistvene točke o prehodu celotne zadruga v drugo. Zato je dejansko — ne pravno — težišče ureditve medsebojnih odnosov, na organih zadrug, ki na zunaj izražajo njihovo voljo.

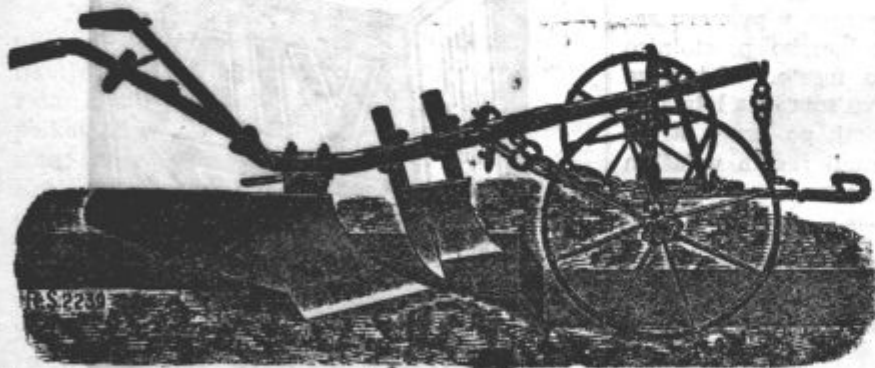
(Dalje)

Sejmi

7. aprila: Poljčane, Višnja Gora, Novo mesto, Murska Sobota;
8. aprila: Podčetrtek, Maribor, Črnomelj, Kamnik, Dol. Lendava, Dobrovnik;
9. aprila: Celje, Ptuj, Trbovlje, Polšnik, Št. Jurij nad Grosupljem;
10. aprila: Laško, Rajhenburg, Slov. Konjice, Cistercijanski samostan v Stični, Dol. Lendava, Turnišče;
11. aprila: Maribor;
12. aprila: Brežice, Celje, Trbovlje, Št. Jernej Dol.

„Kmetški list“ izhaja vsako sredo. Naročnina znaša letno 50 din, pollet. 15 din, za inozemstvo letno 50 din. Inzerati po tarifi. Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisov ne vračamo. Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in uprava je v Ljubljani v Kolodvorski ul. št. 7. Telefon inter. št. 32-59. Račun pri poštni hranilnici št. 14.194.

SACK-ovi plugi so najboljši!

V zalogi pri Kmetijski družbi in njenih skladiščih

„EKONOM“

družba z o. z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rudninskega superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žilindre, nitrofoskala, apnena dušika, čiljskega solitra itd.), cementa in drugo glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne »Ilovac«, Karlovac za vse vrste zidne in strešne opeke

Kmetški hranilni in posojilni dom

zadruga z neomejenim jamstvom

v Ljubljani - Tavčarjeva ulica 1

Žiro račun pri Narodni banki — Račun poštne hranilnice 14.257
Brzjav: „Kmetškimdom“ — Telefon št. 28-47

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun. Daje kratkoročna posojila — Eskontuje menice. Izvršuje ostale denarne posle — Nove vloge na knjižice in na tekoči račun vsak čas razpoložljive **4 do 5%** obrestuje po

Za vse vloge nudi popolno varnost!

Zaupajte domačemu denarnemu zavodu!